

Vedlegg 1

Høringsnotat: Kriteriegrunnlag for evaluering av universiteters og høgskolers kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten

Lov om universiteter og høgskoler pålegger institusjoner som gir høgre utdanning å ha "et tilfredsstillende internt system for kvalitetssikring" (§ 1-6) og gir NOKUT oppgaven med å evaluere hver enkelt institusjons kvalitetssystem. Med hjemmel i loven har departementet i forskrift fastsatt krav til disse systemene, samtidig som NOKUT, med fullmakt i lov og forskrift, fastsetter kriterier som systemene skal evalueres etter. Ved utformingen av kriteriene er det tatt hensyn til de felles-europeiske krav om kvalitetssikring av høgre utdanning som Norge har forpliktet seg til å følge gjennom Bologna-prosessen (*Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*). Kriteriegrunnlaget gjelder for alle studietilbud som en institusjon gir, internt og eksternt, for alle deler av studiet og uansett formidlingsform.

Kvalitetssikringssystemet for utdanningsvirksomheten kan ikke ses isolert fra andre kvalitetssikringssystemer som institusjonene har, herunder for økonomistyring, helse, miljø og sikkerhet, formidling eller forskningskvalitet. Dette skrevet gjelder imidlertid det kvalitetssikringssystemet som konkret angår utdanningsvirksomheten.

Når NOKUT foretar ekstern evaluering av en institusjons interne kvalitetssikringssystem for utdanningsvirksomheten, er hovedmålsettingen å vurdere:

- *Systemets strukturelle oppbygging*
- *Den dokumentasjonen det frambringer*
- *De vurderinger av utdanningskvaliteten som institusjonen selv gjør.*
(Forskriften, § 2-2(1))

1. Kvalitet i utdanningen: et grunnlag

De *formelle kravene* til kvalitet i norsk høgre utdanning defineres av NOKUTs standarder og kriterier for akkreditering av studietilbud på de ulike gradsnivåene (BA, MA, PhD). Men utdanningskvalitet er et sammensatt og kontekstrelatert fenomen, og begrepet kan ikke gis noen enkel og entydig definisjon. Loven setter som formål for universiteter og høgskoler at de skal tilby høgre utdanning "på høyt internasjonalt nivå" (§ 1-1), "basert på det fremste innen forskning, faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid og erfaringskunnskap" (§ 1-3). Dette forplikter institusjonene i sin helhet, det vil si ledelse så vel som faglig og administrative ansatte og studenter, til å arbeide kontinuerlig med kvalitetsutvikling ut over akkrediteringsstandardens krav.

Det er institusjonene selv som har ansvaret for kvaliteten i de studiene de tilbyr. For å kunne ivareta dette ansvaret må institusjonene ha tilstrekkelig kunnskap om de forhold og prosesser som bidrar til kvaliteten i det enkelte studium, og om de resultater og effekter som oppnås av iverksatte tiltak. Departementets *Forskrift om akkreditering, evaluering og godkjenning etter lov om universiteter og høyskoler* krever derfor at

Universiteter og høyskoler skal ha et system for sitt kvalitetssikringsarbeid som sikrer kontinuerlige forbedringer, gir tilfredsstillende dokumentasjon av arbeidet og avdekker

sviktende kvalitet. (§ 2-1 (1))

Kvalitetssikringssystemet skal omfatte alle prosesser som har betydning for studiekvaliteten, fra informasjon overfor mulige søkere til avslutningen av studiet. Rutiner for studentevaluering av undervisningen, selvevaluering og institusjonens oppfølging av evalueringer, dokumentasjon av institusjonens arbeid med læringsmiljøet, samt rutiner for kvalitetssikring av nye studietilbud, skal inngå. (§ 2-1(2))

Kravene i departementets forskrift og NOKUTs akkrediteringskriterier betyr at institusjonenes system må kvalitetssikre nedenstående forhold ved og rundt studiene. Selve evalueringskriteriene for kvalitetssikringssystemet følger i del 2, "Kvalitetssikringssystemets prosesser og funksjoner: evalueringskriterier".

Kunnskaps- og studiekultur

- at institusjonene som et fundament for utdanningsvirksomheten legger til rette for en studiekultur som reflekterer at høgre utdanning skal være basert på forskning og et vitenskapelig kunnskapssyn, det vil si at kunnskap søkes aktivt, underbygges, vurderes kritisk og drøftes fordomsfritt, og at studentene oppfordres til selvstendighet i studiearbeidet.

Læringsmål og kvalifikasjoner

- at studienes læringsmål er i samsvar med det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket¹, at de kvalifikasjonene studiene leder til framgår tydelig av studieplanene, og at studiemål og kvalifikasjoner er begrunnet.

Innhold

- at studienes innhold er dekkende for å nå læringsmålene, er kunnskapsmessig oppdatert og ligger på et faglig nivå som er i samsvar med det aktuelle gradsnivået.

Undervisning, veiledning og arbeidsformer

- at undervisning og faglig veiledning har tilstrekkelig omfang og god kvalitet og utføres av personale som er kvalifisert for oppgaven, faglig og pedagogisk.
- at studiene gjennomføres med arbeidsformer for studentene som er varierte og hensiktsmessige for å nå læringsmålene.

Vurderingsformer, vitnemål og resultatoppnåelse

- at studienes vurderings- og prøveformer sikrer rimelig og rettferdig bedømmelse av studentenes oppnåelse av læringsmål og kvalifikasjoner, samt at vurderingene ved siden av å ha en kontrollfunksjon også virker utviklings- og læringsfremmende.

Infrastruktur, administrative prosesser og det totale læringsmiljøet

- at det er gode administrative prosesser rundt studiene og god informasjon til studentene.
- at studiene foregår i et læringsmiljø med egnede lokaler og arbeidsplasser, som gir studentene tilgang til nødvendige hjelpemidler, litteratur og utstyr, og som er i samsvar med godt studentmiljø og god studentvelferd.

2. Kvalitetssikringssystemets prosesser og funksjoner: evalueringskriterier

Det interne kvalitetssikringssystemet for utdanningsvirksomheten er hele institusjonens redskap for å skaffe seg den kunnskapen den trenger for å kunne vurdere kvaliteten i studiene. Gjennom faste rutiner og prosesser i en årssyklus frambringes, vurderes og anvendes informasjon om det enkelte studium, og om institusjonens utdanningsvirksomhet generelt. Ved hjelp av kvalitetssikringssystemet vurderer institusjonen, og dens enheter på

¹ Et nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk er under utarbeidelse.

underliggende nivåer, resultatene i utdanningsvirksomheten, avdekker svakheter, iverksetter forbedringstiltak og foretar kontinuerlig vurderinger med sikte på videre kvalitetsutvikling. Et kjennetegn ved systematisk kvalitetsarbeid er at all vesentlig informasjon og alle vurderinger er skriftlig dokumentert.

Ved evaluering av institusjonenes kvalitetssikringssystem blir det lagt vekt på følgende forhold:

- **Stimulans til kvalitetsarbeid og kvalitetskultur**
 - om kvalitetssikringssystemet fremmer bred deltakelse og eierskap i kvalitetsarbeidet blant ansatte og studenter
 - om informasjon og vurderinger er dokumenterte og åpent tilgjengelige.
 - om kvalitetssikringssystemet stimulerer til et kvalitetsarbeid som er preget av åpenhet, engasjement og forbedringsvilje.
- **Mål, plan og ledelsesforankring**
 - om systemet er beskrevet i et eget dokument som angir de målsettinger, prosesser, aktører og fora som inngår i det.
 - om systemet er forankret i ledelsen og besluttede organ på de ulike nivåer, med definerte informasjonslinjer og arbeids- og ansvarsfordelinger for øvrig.
 - om også selve kvalitetssikringssystemet gjøres til gjenstand for rutinemessig evaluering og utvikling.
- **Innhenting av dokumentert informasjon om kvalitet i studiene**
 - om sikring og vurdering av kvaliteten i det enkelte igangsatte studium bygger på informasjon som innhentes systematisk og fra flere kilder, for eksempel studentevalueringer av undervisningen, kvantitative nøkkeldata om inntaks-innsats- og resultat kvalitet, faglærernes vurderinger og (med noen års mellomrom) eksterne vurderinger av studiets kvalitet og relevans ved fagfeller og interessenter.
 - om systemet har særskilte prosesser for å kvalitetssikre oppretting av nye studier.

Institusjonen må selv avgjøre bruk av andre informasjonskilder, for eksempel informasjonsinnhenting om mer generelle tema eller forhold som gjelder utover det enkelte studium. Institusjonen må også selv avgjøre hvilke parametere, evalueringsmetoder og dokumentasjonsformer som skal benyttes.

- **Analyse, vurdering og rapportmessig framstilling på ulike nivåer**
 - om informasjon som systemet generer blir analysert, vurdert og rapportmessig framstilt for ansvarlige fora og ledelsesnivåer (for eksempel faggruppe, fagseksjon/institutt, avdeling/fakultet, institusjon) i en form og et omfang som er tilpasset det ansvar og de typer beslutninger som tas på de ulike nivåene.
 - om de rapportmessige framstillingene viser hva som er de aktuelle fagmiljøenes egenvurdering av kvaliteten, hva som framgår av eventuelle eksterne vurderinger, og hva fagmiljøene beslutter eller foreslår av tiltak for ytterligere kvalitetsutvikling.

Institusjonen må selv avgjøre hvilke aggregeringsformater og organisatoriske former (informasjonslinjer, fora, funksjoner, ansvarsfordelinger, osv.) som skal brukes i arbeidet. Dette fordrer bred deltakelse fra undervisningspersonell og studenter.

- **Bruk av kunnskapen til kvalitetsforbedring på ulike nivåer**
 - om tiltak for forbedringer vurderes og iverksettes på grunnlag av de kvalitetsanalysene som gjøres, også det nivået som planlegger og utfører undervisningen. Dette gjelder spesielt eventuelle tilfeller av svikt i forhold til akkrediteringskravene, men også slike tiltak som kan kvalitetsutvikle studiene videre.
 - om forslag og vedtak om tiltak framgår av institusjonens årlige kvalitetsrapport eller underliggende rapporter.
 - om det er sammenheng mellom kvalitetsrapportering og annet strategisk planarbeid på ulike nivåer ved institusjonen, inkludert budsjettarbeid.
- **Institusjonens årlige kvalitetsrapport**
 - om institusjonens ledelse legger fram en årlig rapport om utdanningskvalitet og kvalitetsarbeid for institusjonens styre.
 - om rapporteringen gjennomføres med bred involvering på alle nivåer, ikke minst blant lærekrefter og studenter.
 - om rapporten gir en helhetlig og overordnet vurdering av utdanningskvaliteten og resultatene av utdanningsvirksomheten ved institusjonen, samt oversikt over prioriteringer og tiltak i kvalitetsarbeidet.

3. NOKUTs evaluering av kvalitetssikringssystemet i praksis

Departementets forskrift krever at en hver institusjons kvalitetssikringssystem skal evalueres av NOKUT minst hvert sjette år (§ 2-2(1)).

Bedømmelsen skal baseres på de evalueringskriterier som er angitt ovenfor i del 2, med referanse til de generelle kvalitetsdefinisjonene som er beskrevet i del 1.

I følge Lov om universiteter og høyskoler skal evalueringen utføres

slik at institusjonen kan dra nytte av den i sitt kvalitetssikrings- og utviklingsarbeid.
(§ 2-1 (1))

Departementets forskrift krever at evalueringen skal

munne ut i en tilråding om hvorvidt systemet sett under ett er tilfredsstillende, og eventuelt angi områder hvor institusjonen bør videreutvikle sitt system.
(§ 2-2 (2))

NOKUT legger vekt på å gjennomføre evalueringen med en konstruktiv holdning til institusjonen, slik at prosessen kan forløpe med trygghet og åpenhet, og slik at institusjonens mulighet for å ha utbytte av evalueringen fremmes.

NOKUTs evaluering skal kartlegge og vurdere institusjonens systemer og rutiner for kvalitetsarbeid og hvordan dette foregår i praksis. Vurderinger av den faktiske kvalitet i enkeltstudier ligger utenfor rammene av evalueringen, men hvis det framkommer klare indikasjoner på sviktende kvalitet i enkeltstudier, skal dette nedfelles i rapporten. Evalueringen av kvalitetssystemet er således ikke en faglig evaluering av innhold og kvalitet i de enkelte studier, men en evaluering av institusjonens kontinuerlige systematiske arbeid for å sikre og forbedre slik kvalitet.

Ved den eksterne evalueringen legges det vekt på at systemet dokumenterer skriftlig den informasjonen som innhentes, de kvalitetsvurderingene som gjøres og de tiltak som settes i verk. Kriteriene er ikke standarder som må oppfylles enkeltvis for at kvalitetssikringssystemet skal kunne godkjennes. Det foretas en helhetlig bedømmelse av kvalitetssikringssystemet og institusjonens aktive bruk av det, der alle kriteriene ses i sammenheng.